

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 16 Μαΐου 1971
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν : 21.45-22.15

115^h

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ, Τραγουδοῦς ἡ ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

- Στίς Στιμὲς*
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Διαβάζω καμμιά φορά στὶς ἐφημερίδες ὅτι γίνεται συζήτηση σέ ποιό σημεῖον τῆς Ἀθήνας πρέπει νά κτισθῆ τό καινούργιο Δημοτικό θέατρο τῆς Ἀθήνας...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νομίζω πὼς αὐτές οἱ συζητήσεις εἶναι ὄνειρα ~~ἀπὸ~~ θερινῆς νυκτός πού λέει καὶ ὁ Σαίξπηρ. Ἐδῶ εἴχαμε ἕνα περίφημο Δημοτικό θέατρο καὶ τό κατεδαφίσαμε γιατί ἔτσι θέλησε κάποτε ἕνας ἀθηναῖος δήμαρχος.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό θυμᾶμαι πολύ καλά τό Δημοτικό θέατρο τῆς Ἀθήνας γιατί τό κατεδαφίσανε στά 1938, ἐδῶ καὶ τριάντα τρία χρόνια μόλις. Ἴσως ὅμως νά εἴχανε δίκαιο γιατί εἶχε γίνει ἐρείπιο πιά.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐρείπιο ἕνα κτίριο, τέτοιο κτίριο μόλις πενήντα ἐτῶν ; Ἐδῶ τό Πανεπιστῆμιο εἶναι πισμένο ἑνατὸν δέκα χρόνια περιπίου καὶ δέν εἶναι ἐρείπιο... Ἐνατὸν εἴκοσι χρόνια ὑπάρχου τό κτίριο τοῦ Ἀρσενείου καὶ ἡ Καθολικὴ ἐκκλησία. Εἶναι ἐρείπια ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καὶ μόνον αὐτά ; Τό ξενοδοχεῖο Μεγάλης Βρετανίας ~~ἡ~~ κτίσθη με στά 1842, ἐδῶ καὶ ἑνατὸν τριάντα χρόνια καὶ κάθε ἄλλο εἶναι παρά ἐρείπιο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ποιός ξέρει λοιπόν τί λόγοι συνήργησαν γιὰ τὴν κατεδάφιση τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου Ἀθηνῶν στά 1938 καὶ ἔμεινε ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος χωρὶς δημοτικό θέατρο τριάντα τρία χρόνια.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τήν χρονολογία τῆς κατεδαφίσεως τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου τήν γνωρίζομε : 1 9 3 8. Εἶναι γνωστόν ὅμως πότῃ κτίσθηκε αὐτό τό θέατρο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶπαμε ὅτι ἔζησε πενήντα ἀκριβῶς χρόνια. Συνεπῶς ἄρχισε νά λειτουργῆ στά 1888, ἀλλά οἱ περιπέτειες τοῦ θεάτρου αὐτοῦ ἄρχισαν πολύ πολύ νωρίτερα, στά 1856 ἐπί δημαρχίας Κωνσταντίνου Γαλάτη.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κωνσταντῖνος Γαλάτης ; Ἦτανε Δήμαρχος ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἀπό τοῦς καλύτερους δημάρχους τῆς Ἀθήνας. Ἦτανε πρῶτος δημαρχιακός πάρεδρος ἐπί δημάρχου Κόνιαρη, μά ὅταν ὁ Κόνιαρης παραιτήθηκε, ὁ Κωνσταντῖνος Γαλάτης ἐδημάρχευσεν καί στίς ἐκλογάς τῆς 8 Ἰουνίου 1855 βγήκε δήμαρχος. Ἡ δράσις τοῦ Γαλάτη γιά τήν πρωτεύουσα εἶναι καταπληκτική καί μεταξύ ἄλλων, στά 1856 ὁ δήμαρχος Γαλάτης Κωνσταντῖνος εἰσηγεῖται στό Δημοτικό Συμβούλιο νά ἀποκτήσῃ ὁ Δήμος Ἀθηναίων τό θέατρό του
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλά, ὑπῆρχαν χρήματα γιά μιᾶ τέτοια δουλειά ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁχι, μά ὁ Γαλάτης ἦτανε αἰσιόδοξος. Θά βροῦμε λεφτά, ἔλεγε θά ψηφίσῃ ὁ Δήμος ἕνα κοντύλι γιά τά σχέδια καί ἔστερα θ' ἀρχίσωμε τά δανεικά καί τοῦς ἐράνους, ἀπό τράπεζες, ἀπό ἰδιώτες, ἀπό ὁμογενεῖς... θά τά καταφέρωμε.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τά κατάφερε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν πρόλαβε ὁ καημένος, γιατί πρὶν τελειώσουν τά σχέδια τοῦ θεάτρου, ὁ δήμαρχος πέθανεν.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὁ Γαλάτης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πέθανεν στήν 24 Μαρτίου 1857, τήν παραμονή τῆς Ἑθνικῆς Ἐορτῆς. Ὁὶ Ἀθηναῖοι τόν κλάψανε εἰλικρινῶς τόν ἄξιον δήμαρχον. Φυσικά τήν ἐπομένη ἀνέλαβε τήν δημαρχία ὁ πρῶτος δημαρχιακός πάρεδρος, ὁ Σπυρίδων Μπενιζέλος, γόνος παλαιοτάτης

ἀθηναϊκῆς οἰκογενείας, πιά ρέντης καί πιά φιλοπρόοδος ἀπό τόν
Γαλάτη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ὁ Σπυρίδων Πενιζέλος ἔτελείωσε τό θέατρο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς νά τό τελειώσῃ ὁ χριστιανός. Μά τί χρήματα ; Ὅμως ὁ Πενιζέλος εἶχε φίλο του τόν Καμπούρογλου

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ποιόν Καμπούρογλου ; Τόν γνωστό ἀθηναιογράφο καί λογοτέχνη, τόν Δημήτρη τόν Καμπούρογλου τόν ἀκαδημαϊκό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅχι, τόν πατέρα του, ὁ ὁποῖος ἦτανε θεατρικός ἐπιχειρηματίας καί διαριῶς ἄνοιγε θέατρα καί τά ἔκλεινε μέ παθητικό. Ὁ Γρηγόριος Καμπούρογλου εἶχε ἓνα στενό του φίλο τόν ἀθηναῖο τραπεζίτη Δημητριάδη. Τά μουβέντιασε μαζί του, συμφωνήσανε καί δυτῶ μήνες μετά τόν ~~ἀπαισιόδη~~ θάνατο τοῦ δημάρχου Γαλάτη, τόν Νοέμβριο τοῦ 1856 ὑπεγράφη μιά σύμβασις μεταξύ τοῦ Δημητριάδη καί τοῦ Καμπούρογλου ἀφ' ἑνός...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἀφ' ἑτέρου...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, νά κτισθῇ τό Δημοτικό θέατρο τῶν Ἀθηνῶν, τό ὁποῖον θά ὠνομάζο, πῶς νομίζεις ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ξέρω γιατί τό ἔχω ἀκούσει : θέατρον τῆς Πόλεως.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ξέρω καί ποῦ θά κτιζότανε αὐτό τό θέατρον τῆς Πόλεως : ἐτήν πλατεῖα τοῦ λαοῦ πού ὁ Δῆμος Ἀθηναίων, τήν παραχωροῦσε γι' αὐτόν τόν σιοπό. Μόνο πού δέν ξέρω ποῦ βρισκότανε αὐτή ἡ πλατεῖα τοῦ λαοῦ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ πλατεῖα τοῦ λαοῦ ; Εἶναι αὐτή ποῦ ἀπειλήθη ἀργότερα : Πλατεῖα Λουδοβίκου, ἔλα πρὸς τιμὴν τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου, πατέρα τοῦ Ὁδωνος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτή εἶναι ἡ πλατεῖα λαοῦ ; Μά τότε ξέρω ποιὰ εἶναι : Ἡ μεγάλη πλατεῖα μπροστᾶ στό Ταχυδρομεῖο καί τήν Ἑθνική Τράπεζα ἔβλεπ ἦτανε κτισμένο καί τό Δημοτικό θέατρο πού κατεδάφισε ὁ Κοτζίδης στὰ 1938.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. 'Ο Σπυρίδων Μπενιζέλος, ως δημαρχεύων τότε παρε-
χωρησε τό οικόπεδο καί ή 'Εταιρεία Δημητριάδη - Καμπούρογλοι
ἔρχισε τίς εργασίες της. Τά σχέδια τοῦ θεάτρου τά ανέλαβε
ὁ γάλλος ἀρχιτέκτων Φραγκίσκος Μπουλανζέ ὁ ὁποῖος εἶχε
αναλάβει νά κτίσῃ καί τό μέγαρον τοῦ Ζαπτείου...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τό θέατρο κτίσθηε στά 1857 ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι. "Υστερα ἀπό μερικoύς μήνες, ή ἐπιχείρησις ἐγναταλεί-
φθηε, γιατί ὁ χρηματοδότης...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ο τραπεζίτης ὁ Δημητριάδης θά ἐδήλωσε ὅτι δένδφνει ἄλλα
κεφάλαια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Καί ἔτσι τό κτίσιμο τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου ~~ἔφθινε~~
ἔμεινε στόν θεμέλιο λίθο... γιά πόσα χρόνια φαντάζεσαι
Γιάγιο ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐξέρω κι' ἐγώ ; Δυό ; Τρία ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δεκάξη ὀλόκληρα χρόνια. Στό ἀναμεταξύ περασαν δήμαρχοι καί
δημαρχεύοντας τρεῖς : 'Ο Γεώργιος Σιοῦφος, ὁ Κουτσικάρης
καί ὁ Ζαχαρίτσας, ἀλλά κανένας δέν ἐτόλμησε ν' ἀνακινήσῃ ζή-
τημα Δημοτικοῦ θεάτρου καί μόνον στά 1872, ἕνας δήμαρχος
ὁ γιατρός Παναγῆς Κυριακός - πλατεῖα Κυριακοῦ ἀπειλήθη
ἀπό τόν λαό γιά χατήρι του - , ἔδρυσε μιά μετοχική 'Εται-
ρεία πού ἀνέθεσε νέα σχέδια στόν γερμανό ἀρχιτέκτονα 'Ερ-
νέστο Τσίλλερ πού ἔκτισε ἀργότερα καί τό Βασιλικό θέατρο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ομως ξέρω καλά ὅτι οὔτε αὐτή ή καινούργια προσπάθεια ἐτε-
λεσφόρησε, γιατί μετά δύο χρόνια, στά 1874 ή μετοχική ἐται-
ρεία διαλύθηε ἐλλείψει κεφαλαίων
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα φίλε μου καί ἐπέρασαν ἄλλα οὐκῶ χρόνια, ἕως τά 1882
ὅταν ἕνας καινούργιος δήμαρχος ὁ Δημήτριος Σοῦτσος...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἀρχισε πάλι νά κτίζῃ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐπεισε τόν Δημο ν' ἀγοράσῃ τήν παλαιά ἐταιρεία τοῦ 1874
ἀντί ἑκατόν πενήντα χιλιάδων δραχμῶν...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σ' αυτό τό σημεῖο, νάτι νομίζω πώς ἔχω ἀκούσει κι' ἐγώ... Ὁ Δη-
μος Ἀθηναίων, ἀγοράζει τίς μετοχές τῆς Ἐταιρείας γιά ἑκατόν
πενήντα χιλιάδες δραχμές. Προκηρῦσσει νέο διαγωνισμό γιά νά
τροποποιηθοῦν τά σχέδια τοῦ Τσίλλερ...

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ "Ἔως ἐδῶ καλὰ τὰ πᾶς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐγκρίνονται τά νέα σχέδια τοῦ γάλλου ἀρχιτέκτονος Ζεράρ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θαυμάσια. Ὑστερα ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί κτίριο προχωρεῖ. Ἐχει φτάσει στόν πρῶτο ὄροφο... καί τότε
σταματᾶει πάλι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιατί σταμάτησε ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σῶθηκαν πάλι τά χρήματα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὀχι. Διαφωνίες στό Δημοτικό Συμβούλιο. Τά σχέδια τοῦ Ζεράρ
ἐκρίθησαν πολύ δαπανηρά. Διώχνουν τόν φραντσέζο ἀρχιτέκτονα,
τόν κηρῦσσουν ἔκπτωτο καί ξαναφέρνουν τό γερμανό τόν Τσίλλερ.
Προχωροῦν πάλι οἱ ἐργασίες τῆς ἀνοικοδομήσεως καί μετά ~~ἑπτά~~
μερικoύς μήνες, μέσα στά 1882, στόπ... ἔλλείπει κεφαλαίων...
Κι' ἔγραφε τότε ὁ Σουρῆς γι' αὐτήν τήν κατάστασι. Διάβασέ το
μόνος σου Γιάγιο :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

(Διαβάζει) Τό κτίσιμο ἀρχίζουνε
κι' ἐνῶ τό μαστορεύουνε,
νά 'σου πού τό γιερμίζουνε
καί δανεικά γυρεύουνε.

Κι' ὄλοι λένε : Ἐρέ παιδί μου
τί 'ναι αὐτό τό πανηγῦρι ;
Νά 'ν τό θέατρο τοῦ Δήμου
ἢ τῆς Ἄρτας τό γεφῦρι ;

Τελικά τί ἀπέγινε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγιο μου, ἄς ποῦμε καί κανένα τραγοῦδι πρίν φτάσωμε στό
τέλος... Τί θά 'λεγες νά θυμηθοῦμε τό "Νανούρισμα" τοῦ

Μπάλντι ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ καλή σκέψις. Τό Νανούρισμα.

ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Νανούρισμα ἀπαλό
σοῦ φάλλω μυστινά... (Κ.τ.λ.Κ.τ.λ.)

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα συνεχίζομε τό κτίσιμο τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου . Πού εἶχαμε μείνει ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στά 1882, ὅταν εἶχανε σταματήσει πάλι οἱ ἐργασίες ἐλλείπει κεφαλαίων...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο . Τότε λοιπόν ὁ δήμαρχος Δημήτριος Σουτσοσ, εἶχε μιᾶ φαινή ἔμπνευσι . Πῆγε καί βρῆμε τόν Ἑθνικό εὐεργέτη τον Ἄνδρέα Συγγρό καί τοῦ πρότεινε ν' ἀναλάβῃ νά τελειώσῃ τό θέατρο .
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ὁ Συγγρός δέχθημε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ Συγγρός ἦτανε μέγας ἐπιχειρηματίας . Ζήτησε φυσικά τί ἀντάλλαγμα θά εἶχε γιά τά ἐπατομμύρια πού θά δαπανοῦσε . Ὁ Δήμαρχος Σουτσοσ τοῦ προσέφερε τήν ἔμμετάλλευσι τοῦ θεάτρου γιά εἴκοσι πέντε χρόνια . Καί ὁ Συγγρός σιέφτηκε : Ἐμμετάλλευσι τοῦ θεάτρου ; Καί ἂν τά ἔξοδα τοῦ θεάτρου δέν τά ἰσοφάριζαν οἱ εἰσπράξεις τί θά γινότανε ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἀπέρριψε τήν πρότασι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν τήν ἀπέρριψε, μά τήν ἐτροποποίησε : Naί, δεχότανε ν' ἀναλάβῃ τήν ἀποπεράτωσι τοῦ θεάτρου καί τόν ἐξοπλισμό του, μέ καθίσματα βελουδένια, φωτιστικά, σκηνές, ἀύλατες, καμαρώνια καί τά λοιπά . Ὅμως κάτω ἀπό τό θέατρο καί γύρω γύρω θά ἔφτιανε μαγαζιά καί γραφεῖα, ὥστε ἔχοντας τά ἐνοίκια τῶν καταστημάτων αὐτῶν γιά 25 χρόνια νά ἐξασφαλιζότανε κάπως .
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα πού μοῦ τό λές τό θυμᾶμαι τό Δημοτικό θέατρο, μέ τά διάφορα ἐκεῖνα μικρομάγαζα ἀπό κάτω . Ἐνα καφενεῖο στήν ἑξωνία, τό καφενεῖο τῶν Μουσικῶν, ἕνα καφενοπεῖο τοῦ Μπέλια στήν ἄλλη γωνία, ἕνα μπαουλάδικο, δύο συμβολαιογραφεῖα, κάτι μικρομάγαζα μέ ὑφάσματα, ἕνα μανάβικο . Τά θυμᾶμαι σάν νά τά βλέπω τώρα
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τέλος στά 1888 τό θέατρο εἶναι ἕτοιμο σέ ὄλα . Αὐλατες βελουδένιες καθίσματα, φωτέϊγ μεγαλοπρεπῆ, θεωρεῖα πολυτελέστατα . Τά ἐγκαίνια του θά γίνουν στίς 15 Ὀκτωβρίου 1888 με κάθε ἐπισημότητα .

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νομίζω πώς είχε και άλλον ένα λόγο αυτή ή επίσημότης των έγκαινίων του θεάτρου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλά πού τό θυμήθητες αυτό. Συνέπιπτε τό άνοιγμα του θεάτρου, του Δημοτικού θεάτρου των 'Αθηνών, μά τόν άνυγυρισμό για τά έξκοσι πέντε χρόνια της βασιλείας του Γεωργίου του πρώτου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μάλιστα, αυτό ήτανε, τώρα τό θυμήθηνα. Καί φυσικά, κανέννας έλληνικός θίασος δέν κρίθηκε άξιος για ένα τέτοιο διπλό έορταστικό γεγονός και μετεκλήθη από τό Παρίσι ένας μελοδραματικός θίασος Λασάλ και Σαρλαί, να εγκαινιάση τό θέατρο. 'Ο Σαρλαί ήτανε τενόρος και ή Λασάλ, ή διάσημη Λασάλ ύψίφωνος πού κυριαρχούσε τότε στις ευρωπαϊκές σιηνές.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήπως ξέρεις και μέ τί έργο έγιναν τά εγκαινία ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Βέβαια, μέ τήν Μινιόν του 'Αμπρουάζ Τομά πού και λόγω μουσικής, αλλά και λόγω της φωνής της Λασάλ, σήκωσε σύννεφα ένθουσιασμού στους θεατάς. Οί μουσικοί ήτανε έλληνες, μά ο μαέστρος φραντσέζος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έγνοεΐται ότι πριν αρχίση ή παράσταση, άνοιξε ή αύλαία και οί θεαταί είδαν στήν σιηνή σαράντα νέους και νέες πού τραγούδησαν τόν 'Εθνικό Ύμνο. "Έτσι τό Δημοτικό θέατρο της 'Αθήνας, πριν άκούση τήν φραντσέζικη φωνή της Λασάλ, άκουσε τους στίχους του Σολωμού, μέ μουσική του Μάντζαρου. Αύτά ήτανε τά εγκαινία του Δημοτικού θεάτρου πού κτιζότανε από τά 1856 έως τά 1888, τριάντα δύο χρόνια.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Παρά λίγο να περάση σε διάρκεια κτισίματος και τήν Παναγία των Παρισίων πού τήν κτίζανε διακόσια τόσα χρόνια. Όμως έδω νομίζω ότι τελειώνει ή πρώτη φάσις της 'Ιστορίας του Δημοτικού θεάτρου και αξίζει να κάνωμε ένα διάλειμμα μ'ένα παληό τραγούδι και όπως οί άθηναίοι δέν τό 'λπιζαν να δοϋνε δημοτικό θέατρο άς θυμηθούμε τό παλαιό τραγούδι : Δέν τό 'λπιζα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ καλή ιδέα μ'όλο τό χιούμορ πού κλείνει.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Δέν τό 'λπίζα, πώς άλλονε
τώρα ποθεῖ ἡ καρδιά σου

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εμείνη τήν τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰῶνος, 1890
ἕως 1899, τό Δημοτικό θέατρο τῆς 'Αθήνας, εἶδε πολύ μεγάλες
δόξες. Βέβαια, παίζουν ἐκεῖ ταυτινά ὁ Διονύσιος Ταβουλάρης,
ὁ Δημήτριος Κοτοπούλης, πατέρας τῆς Μαρίας πού ἦτανε τότε
μόλις δέκα δώδεκα ἐτῶν, παίζει ἡ Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου
τραγωδίες τοῦ Βερναρδάκη, ἡ Αἰκατερίνη Βερόνη τήν Γαλάτεια
τοῦ Σπύρου Βασιλειάδη μά οἱ παραστάσεις εἶναι φτωχές σέ ~~εἰσπρά-~~
εἰσπράξεις καί ὁ Συγγρός πού ἔχει τήν ἐπιμέταλλευσί τοῦ θεά-
τρου βλέπει ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεώς του εἶναι μεγαλύτε-
ρα ἀπό τὰ ποσοστά τῶν εἰσπράξεων καί... ἐγναταλείπει τήν ἐπι-
μέταλλευσί στόν Δημο. Παραιτεῖται ἀπό τήν ἐπιχείρησι τοῦ θεατρώ-
~~ν~~νη. Θά κρατήσῃ μόνο τὰ μαγαζιά μέ τὰ ἐνοικιά τους ἐφ' ὅρου ζωῆς
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ οἱ ξένοι θίασοι ἐξακολουθοῦσαν νά ἔρχονται ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι μόνο ἔρχονται μά δημιουργοῦν μεγάλα κοσμικά καί θεατρι-
κά γεγονότα. Στᾶ 1899 ἔρχεται ἡ μεγαλύτερη τραγωδός τοῦ κόσμου
ἡ 'Ελεονώρα Ντουζε νά παίξῃ τρία ἔργα : "Ἐντα Γιάμπλερ τοῦ
"Ίφεν, Καισαρίνη τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ καί τήν μεγαλύτερή της ἐπιτυ-
χία τήν Μάγδα τοῦ Σούντερμαν. Φυσικά ἀναστατώνεται ἡ 'Αθήνα
διότι ἡ Ἰταλίδα τραγωδός ἡ 'Ελεονώρα Ντουζε δέν πρόκειται νά
ἔρθῃ μόνη της...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μήν μοῦ πῆς ὅτι ἔφερε μαζί της καί τόν διάσημο ἐραστή της,
τόν Γιαμπριέλε Ντ' 'Αννούντσιο...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, τόν Ντ' 'Αννούντσιο. 'Ελεονώρα Ντουζε καί ντ' 'Ανούν-
τσιο ; Δυό τέτοιες διεθνεῖς προσωπικότητες στήν 'Αθήνα, στήν
μικρή 'Αθήνα, τήν ἀσήμαντη πρωτεύουσα ἐνός μικροῦ κράτους ;
Κυριολεκτικᾶ ἔχάλασε ὁ κόσμος κι' ὁ ντουνιας. Καί δύο γνωστοί
δημοσιογράφοι τῆς ἐποχῆς, ὁ Δημήτριος Καυλαμᾶνος καί ὁ γελοι-

ογράφος θέμος "Αννινος, προσωπικότητες καί οί δύο τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, πού ἔβγαζαν τήν εφημερίδα " "Α σ τ υ", παρέθεσαν γεῦμα στήν Μεγάλη Βρετανία, στίς ὑψηλές προσωπικότητες τῆς Τέχνης· Φυσιᾶ καί σ' ὄλα τά μέλη τοῦ θιάσου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι τί θά τοὺς κόστισε· Δέν μοῦ λές κάτι ἀλήθεια· "Ἐγώ ἀκούσει ὅτι τότε, μετά τήν παράστασι, περιμένανε οἱ θεαταί τίς μεγάλες καλλιτέχνιδες στόν δρόμο, ξεζεύανε τά ἄλογα ἀπό τ' ἀμάξι τους καί σέρνανε αὐτοί τό ἀμάξι ἕως τό ξενοδοχεῖο· Εἶναι ἀλήθεια αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀληθέστατο· Ἦτανε μιᾶ παριζιάνινη συνήθεια φιλοφροσύνης σέ μεγάλους καλλιτέχνες ὅπως στήν Σάρα ~~Μπερνάρ~~ Μπερνάρ· Καί φυσιᾶ οἱ νεαροί ἀθηναῖοι τό μιμηθήμανε γιά τήν Παρασκευοπούλου καί τή Βερόνη·

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τότε ἀσφαλῶς πολύ περισσότερο γιά τήν Ἐλεονώρα Ντοῦζε·

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί λίγο ἀργότερα, τόν ἴδιο χρόνο 1899 ἔρχεται στήν Ἀθήνα ὁ μεγαλύτερος ἡθοποιός τοῦ κόσμου, ὁ δραματικός Μουνέ Σουλλύ, γάλλος αὐτός πού ἔπαιξε στό Δημοτικό θέατρο ἀρχαία ἐλληνική τραγωδία : Οἰδίποδα Τύραννο· Δέν περιγράφεται Γάγιο ἡ ἀποθέωσις πού τοῦ ἔγινε· Καί ἀπ' ἐκεῖ φάνηκε ὅτι ἡ τελευταία χρονιά τοῦ περασμένου αἰῶνος, 1899 πρός τό 1900, σημειώνει μιᾶ ἔναρξι θεατρικοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν Ἀθήνα· Καί ~~αὐτός~~ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν θεατῶν ἔφθασε στό παραλήρημα ὅταν ἐπεσιέφθηκε τήν Ἀθήνα ἡ Σάρα Μπερνάρ, ἡ ὁποία εἶχε μαζί της καί τόν Ἕλληνα σύζυγό της τόν Δαμαλά καί οἱ εφημερίδες πιά καμαρώνανε ὅταν γράφανε : Ἡ ἐλληνίς ἡθοποιός κυρία Σάρα Μπερνάρ - Δαμαλά...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κωμικό ἦτανε αὐτό· Ἀπό ποῦ ὡς ποῦ ἐλληνίς ; Γαλλοεβραῖα ἦτανε πού εἶχε παντρευτεῖ ἀπό ἐρωτικό κακρίτσιο ἕναν Ἕλληνα ἡθοποιό πού ζοῦσε στό Παρίσι καί ἦτανε ὁμορφος ἄντρας... "Ἐτσι δέν εἶναι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐτσι ἀκριβῶς· Τό γεγονός εἶναι ὅτι ἡ Σάρα Μπερνάρ ἔφυγε μ' ἕνα παράπονο ἀπό τήν Ἀθήνα·

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί παράπονο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οτι δέν τῆς ξεζέφανε τό άμάξι της δπως σέ άλλες πρωταγωνί-
στριες. "Επαιξε τότε 'Αειτιδέα τοῦ Ροστάν καί Σαντεπιέρ επί-
σης τοῦ Ροστάν. Καί ἔγραφε κάπου ὁ Νικόλαος Λάσκαρης :

'Επήραν εἰσιτήρια γιά ἔργα τοῦ Ροστάν
πού ἄλλοι τά πληρώσανε καί ἄλλοι τά χρωστᾶν !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶπαμε ἀρκετά γιά τοὺς ξένους θιάσους πού ἔπαιξαν στό Δημοτι-
κό θέατρο τῆς 'Αθήνας. Νά θυμηθοῦμε τώρα κανένα τραγοῦδι καί
νά μιλήσωμε ὕστερα γιά ἑλληνικούς θιάσους.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Χαρά τῆς πρώτης μου ζωῆς
φεγγάρι ἀγαπημένο

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Από πλευρῆς ἑλληνικῶν θιάσων, ἀγαπητέ μου Δημήτρη, μπορῶ κι' ἐ-
γώ νά σέ πληροφορήσω, ὅτι δπως ἔχω ἀκουστά ἀπό παλαιούς μουσι-
κούς στό Δημοτικό θέατρο ἔστεγάζετο ἐπί σειράν ἔτων ὁ ὀπερετι-
κός θιάσος τῆς βιεννέζας "Ελσας "Ενκελ πού εἶχε παντρευτεῖ τόν
'Απόστολο Κονταρῆτο καί ἦτανε ἡ πρώτη συμπρέττα πού ἐδημιούργ-
σε μπαλλέτο στήν 'Ελλάδα, μαζί της φάνηκαν μερικοί παλαιοί τενό-
ροι τῆς ὀπερέττας, ὁ Καμβύσης, ὁ Τσινιόλης, ὁ κωμικός Δράμαλης,
ὁ Σπύρος Τρχιάς, ὁ Σπύρος Μηλιάδης, ἡ Κανδουλάκη, ἡ Κανδύλη ἡ
Σωσω καί ἕνα σωρό ἄλλοι καλοί ἠθοποιοί τῆς ὀπερέττας. 'Εκεῖ
στό Δημοτικό θέατρο πρωταγωνίστηκαν τά ἔργα τοῦ Σπύρου Σαμάρα,
Πόλεμος ἐν Πολέμῳ, ἡ Κρητικοπούλα, ἡ πριγκιπίσσα τῆς Σάσωνος,
ἐκεῖ ἡ πρώτη ὀπερέττα τοῦ Χατζηαποστόλου : Μοντέρνα Καμαριέρα,
καθώς καί ἀρκετές ὀπερέττες τοῦ ἀλησμόνητου Σακελλαρίδη, βέβαια
δέν τά ἔχω ζήσει ἐγώ προσωπικῶς αὐτά τά πράγματα, μά φαίνεται
ὅτι ὁ θιάσος τῆς "Ελσας "Ενκελ ἔδωσε ἀληθινή ὄθησι στό νεώτερο
μουσικό θέατρο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ετσι εἶναι. 'Η "Ελσα "Ενκελ μέ τά λίγα της ἑλληνικά πού τά
μιλοῦσε σπασμένα καί κωμικά, ἦτανε ἐμφυχώτρια στό μουσικό θέ-
ατρο.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν μου λές όμως, έπαιζε έλληνικά χωρίς νά ξέρη καλά τήν γλώσσα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ισως αυτό ν'άποτελοῦσε ένα μέρος τῆς γοητείας της. Θυμάμαι μιὰ φορά πού ἦρθε στήν συντροφιά μας καί μᾶς εἶπε : Καλημερασάν σας. Ὁ ἄντρας της ὁ Κοντραῖτος τήν διώρωσε : Καλημέρας σας τῆς εἶπε. Μά τῆς "Ελσας τῆς φάνηκε πολύ κωμικό αὐτό τό Καλημερασάν σας... καί ἐξακολουθοῦσε νά τό λέη καί στήν σιηνή καί ὅπου δήποτε βρισκότανε : Καλημερασάν σας, καλησπέρασάν σας...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καληνυχταςάν σας καί τά λοιπά...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἡ "Ελσα "Ενιελ μᾶς ἔμαθε τίς πρώτες ξένες ὀπερέττες, Βοιάκιο, τό Χριστινάκι τοῦ Δασοφύλακος, τήν Εὔα, τοῦ Λέχαρ καί ένα σωρό ἄλλες. Μόνιμη σχεδόν σιηνή της ἦτανε τό Δημοτικό θέατρο Ἀθηνῶν καί ἤξερε νά τοῦ δίνη ζωή καί κίνησι. Ἡ "Ελσα ἔπαιξε τήν Κρητικοπούλα τοῦ Σαμάρα καί τήν Πριγκήπισσα τῆς Σάσωνος μέ τήν ἀρβανίτικη φορεσιά. Νομίζω ὅτι μέ τόν θάνατο τῆς "Ενιελ, γηρεμίστηκε καί τό Δημοτικό θέατρο τῆς Ἀθήνας γιατί ἦτανε συνυδασμένο μαζί της. Θέλεις νά ποῦμε καί κάτι εὐθυμο πρίν τελειώσωμε Γιάγιο ; Ὅταν ἦρθε ἡ "Ελεονώρα Ντοῦζε στήν Ἀθήνα, ἕνας σαχαροπλάστης εβγαλε μιὰ πάστα - Ντοῦζε...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὅπως καί ὅταν ἦρθε ἡ Ροζ'τα Σεράνο πού βγαάλε πάστα Σεράνο
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, μά τό πιο κωμικό εἶναι ὅτι αὐτοί πού πουχοῦσανε στόν δρόμο τό περίφημο : Κρθο πουῦζι, τραγουδοῦσανε : Κρθο εἶναι ντοῦζε - γλυκό σάν τό καρποῦζε...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Ελα, μόλις μᾶς μένει καιρός γιά ἕνα τραγοῦδι ἀκόμη. Θέλεις νά συμηθοῦμε τήν Βάλς μπρύν ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄ β ἄ ν τ ι
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τό βάλς στό σιοτάδι ὅταν ἀρχίζει τό βράδυ... Κ.τ.λ.